

הוצאה. (6) ואילו הזורק מזו לזו, פטור. (7)

והחילוק בין מושיט לזורק הוא, לפי שכן היתה עבודת הלויים במשא המשכן, שהיו עומדות ברשות הרבים שתי עגלות [שעליהן נשאו את קרשי המשכן, והעגלות עצמן רשות היחיד הן], והיו עומדות העגלות זו אחר זו ברשות הרבים, והיו הלויים מושיטין את הקרשים מעגלה זו לעגלה זו. (8) אבל לא היו זורקין אותם, לפי שכבדים היו. ולפיכך, אין חייב משום "מושיט" אלא בשני

האופנים הללו: א. בזו אחר זו. ב. בהושטה בלבד, ולא בזריקה. כי כך היתה העבודה במשכן.

גמרא:

שנינו במשנה: הזורק מרשות היחיד לרשות הרבים, מרשות הרבים לרשות היחיד, חייב:

ודנה הגמרא: מכדי, הרי זריקה מרשות

עקיבא וחכמים. ויתבאר יותר בהערות לקמן צו א.

ב. כתב רש"י: הזורק פטור, הואיל ו[זרקו] למעלה מעשרה, ולא מצינו זריקה מרשות היחיד לרשות היחיד דרך רשות הרבים במשכן, לא באורך ולא ברוחב. וביאור כוונתו במה שכתב "הואיל ולמעלה מעשרה", ראה בהערות לקמן צו א.

8. ביאר רש"י: פטור, שלא מצינו זריקה והושטה במלאכת המשכן מרשות היחיד לרשות היחיד ורוחב רשות הרבים מפסיק ביניהן, שלא היתה עבודת הלויים כך להושיט קרשים מעגלה לעגלה שבצידה, אלא לעגלה שלפניה. שארבע עגלות היו לבני מרי שהיו נושאים קרשי המשכן, והן הולכין שתיים כאחד זו בצד זו כדאמרינן בגמרא, וכשהיו פורקין את המשכן לטעון על העגלות היו מעמידין העגלות כדרך הליכתן שתיים זו אצל זו סמוך למשכן, ושתיים זו אצל זו לפנייהם דרך הליכתן לאורך רשות הרבים, שהיו רוצים להלך אחר עמוד הענן ההולך לפנייהם. ופורקי המשכן היו מושיטין הקרשים לאותן שעל שתי העגלות הסמוכות למשכן, והן מושיטין לאותן שלפניהם. אבל מעגלה לעגלה שבצידה, לא היו צריכין להושיט, שהרי שתיהן סמוכות לפורקי המשכן.

6. א. כמבואר בתוספות ב א ד"ה פשט.

ב. משנתנו מעמידה את מלאכת "מושיט" באופן שהושיט דרך למעלה מעשרה באויר רשות הרבים. ובתוספות לעיל ד א ד"ה אבל למעלה, נסתפקו אם מלאכת מושיט היא דוקא כשהושיט למעלה מעשרה, וכאשר כן היה במשכן. או שמא החיוב הוא בין למעלה מעשרה ובין למטה מעשרה. ולשון רש"י לעיל ד ב ד"ה זורק ממושיט, הוא: דאילו במושיט מרשות היחיד לרשות היחיד דרך רשות הרבים אפילו למעלה מעשרה, קיימא לן בפרק הזורק, דחייב. ויותר מפורש הוא בלשון הרמב"ם [יג יח]: המושיט מרשות היחיד לרשות היחיד, ורשות הרבים באמצע, חייב, ואפילו הושיט למעלה מאויר רשות הרבים.

ג. ראה עוד בתוספות לעיל ג א ד"ה בעשותה, שכתבו בשם הירושלמי: אין חיוב מושיט אלא על ידי שנים, וראה שם בשם ר"י, שלכן אין הם נפטרים משום "שנים שעשאוה", כי אין כוונת הירושלמי לומר, שהאחד עוקר והשני מניח, אלא המושיט הוא זה שעוקר ומניח בידו של חברו העומד ברשות הרבים השניה.

7. א. בכא זו, אם דברי הכל היא או דברי חכמים בלבד, תלוי בספק הגמרא לקמן, ובמחלוקת האמוראים שם בביאור מחלוקת רבי

משה לישראל: לא תפיקו ותיתו מרשות היחיד דירכו, לרשות הרבים [לא תוציאו ותביאו מאהליכם, שהם רשות היחיד, אלי, לפי שאני נמצא ברשות הרבים].

אך דנה הגמרא: וממאי דבשבת קאי [מנין שעל מלאכת הוצאה בשבת היה מזהיר אותם משה?! דילמא בחול קאי, ומשום דשלימא לה עבירתא, [הרי יתכן שאמר להם משה שלא יביאו אליו עוד נדבה, כי די היה לו בנדבה, שכבר הביאו כדי להשלים את מלאכת המשכן], ברכתיב באותה פרשה, "ויצו משה, ויעבירו קול במחנה לאמר. ויכלא העם מהביא. והמלאכה היתה דים לכל המלאכה לעשות אותה, והותר".⁽²⁾

ומשנינן: גמר "העברה העברה" מיום הכפורים של יובל. כתיב הכא "ויעבירו קול במחנה", וכתיב התם, ביום הכפורים של

היחיד לרשות הרבים, תולדה דמלאכת הוצאה [השנויה לעיל עג א בין אבות המלאכות] היא.

ומעתה יש לדון: מלאכת הוצאה גופה, היכא כתיבא, היכן היא נאמרה בתורה?⁽¹⁾

אמר רבי יוחנן: דאמר קרא "ויצו משה, ויעבירו קול במחנה לאמר, איש ואשה אל יעשו עוד מלאכה לתרומת הקודש". דהיינו, שלא יביאו אליו נדבה למלאכת המשכן. והניחה הגמרא שהציווי של משה שלא יביאו אליו נדבה, היה בשבת, ומשום איסור הוצאה.

והרי משה היכן הוה יתיב [היכן היה מקום מושבו]? — במחנה ליה היה יושב. ומחנה ליה, רשות הרבים הוא. כי כל ישראל היו מצויים שם אצל משה רבינו. וקאמר להו

עליה?!

ותירצו: כיון שמלאכת הוצאה, מלאכה "גרועה" היא [כלומר, יש חידוש בכך שהיא נחשבת למלאכה, שהרי מה לי מוציא מרשות היחיד לרשות הרבים, ומה לי מוציא מרשות היחיד לרשות היחיד], לכן לא די במה שהיתה מלאכה כזו במשכן כדי לחדש מלאכה כעין זו, אלא אם כן יש מקרא כתוב. וראה עוד בתוספות לעיל ב א, שכתבו מטעם זה: וכן בכל תולדות דאבות מלאכות לא חיישינן שיהא במשכן אלא אבות בלבד, ובתולדות דהוצאה בעינן שיהא במשכן, ראה שם שהביאו ראיות לזה.

2. התוספות בשם הר"ח אינם גורסים את קושיית הגמרא "וממאי דבשבת קאי", ומשום שעיקר הלימוד הוא מהא דרחמנא קרייה

1. א. הקשה ה"פני יהושע": מה הקשר בין השאלה "הוצאה גופה היכא כתיבא", עם מה שאמר "מכדי זריקה"? והרי שאלה זו, היכן כתובה הוצאה בתורה, היתה צריכה הגמרא לשאול לעיל, בריש המסכת, על משנת "יציאות השבת שתיים שהן ארבע", ועל המשנה בפרק כלל גדול המונה את אבות המלאכות ובכללן "המוציא מרשות לרשות"! וראה את דבריו באריכות, ובישוב עוד כמה קושיות. וראה עוד בהגהות רבי אלעזר משה.

ב. הקשו התוספות: הרי כל אבות המלאכות אין להם מקרא כתוב, אלא ממשכן אנו לומדים אותן, וכל מלאכה שהיתה במשכן, היא מלאכה לענין שבת. ואם כן, הרי כבר נתבאר בגמרא לעיל מט ב, שהיתה הוצאה במשכן בקרשים, שהיו מורידים מהעגלה לרשות הרבים, ואם כן, למה צריך מקרא כתוב להוצאה כדי לחייב

יובל, "והעברת שופר תרועה" -

מה, כמו שהעברת השופר הכתובה לחלן, ביום הכיפורים של שנת היובל, היא ביום אסור במלאכה, אף ההעברה הכתובה כאן, היא ביום אסור במלאכה, שהוא יום השבת, שציוה משה שלא יוציאו בו.

אך עדיין יש לדון: אשכחן, אכן מצאנו ראייה לגבי הוצאה מרשות היחיד לרשות הרבים, שאיסורה כתוב במפורש בתורה. אבל הכנסה מרשות הרבים לרשות היחיד, שאינה כתובה בתורה במפורש, מנלן שהיא אסורה? (3)

סברא היא, שתהיה ההכנסה אסורה משום שהיא תולדה של ההוצאה. (4) כי, מכדי, הרי כל הוצאה, מרשות לרשות הוא מוציא. ואם כן, מה לי אפוקי ומה לי עיולי [מה הפרש יש בין להוציא מרשות לרשות, ובין למכנס מרשות לרשות]. (5) מיהו, הוצאה — אב מלאכה היא. ואילו הכנסה — תולדה שלה היא.

ודנה הגמרא: מכדי, הרי אהא מיחייב ואהא מיחייב [הן על הוצאה והן על הכנסה הרי

הוא חייב], ואם כן, אמאי קרי לה להאי "אב", ואמאי קרי לה להאי "תולדה"? מאי נפקא מינה יש בכך?

ומפרשינן: נפקא מינה בכך שבכל אבות מלאכות של שבת, אי עביד שתי אבות בהדי הדדי [אם עשה שני אבות מלאכה בשוגג, ולא נודע לו האיסור בין מלאכה אחת לחברתה]. אי נמי, אם עשה שתי תולדות בהדי הדדי, מיחייב תרתי [מתחייב שתי חטאות]. ואילו אי עביד אב ותולדה דידה, לא מיחייב אלא חדא [אם עושה את האב ואת תולדתו בהעלם אחד, אינו חייב אלא חטאת אחת על שתיהן]. (6) וזו היא הנפקא מינה במה שאנו מכנים את ההוצאה "אב", ואת ההכנסה "תולדה".

וממשיכה הגמרא לדון: ולרבי אליעזר [בכריתות טז ב], דמחייב חטאת בפני עצמה אתולדה במקום אב [אפילו כשעשה את התולדה יחד עם האב בהעלם אחד], אמאי קרו לה להוצאה אב, ואמאי קרו לה להכנסה תולדה?

ומשינינן: אכן לרבי אליעזר אין נפקא מינה

4. נתבאר על פי רש"י, שכתב: סברא היא להיות הכנסה תולדת הוצאה, שהיא מעין לה כשאר תולדות שהיא מעין מלאכות.

5. כלומר, והיות ותולדה היא, הרי היא אסורה, כיון שהיתה תולדה זו במשכן, כמבואר לעיל מט ב, ואין צריך עוד מקרא לחייבו. נתבאר על פי התוספות.

6. לשון רש"י בבבא קמא ב א: לא מיחייב אלא חדא אב מלאכה, אבל אתולדה דידיה לא

מלאכה, כדכתיב "איש ואשה אל יעשו עוד מלאכה לתרומת הקודש", וכתיב "ויכלא העם מהביא", אלמא קרי להוצאה מלאכה. וכן דריש בהדיא בירושלמי. וראה פירוש הר"ח הנדפס: מדלא אמרה תורה "איש ואשה אל יביאו עוד", אלא "אל יעשו עוד מלאכה" שמע מינה דהבאה קרי לה מלאכה.

3. ראה בפירוש הר"ח בהמשך, שכתב: והכנסה נמי מלאכה היא, כשם שנמנעו העם מלהוציא ולהביא וליתן לגזברים, כך נמנעו הגזברין מלקבל מהן ולהכניס ללשכה.

בכותל למעלה מעשרה טפחים, ששם אינו נחשב כאויר רשות הרבים, כי רשות הרבים אינה אלא עד גובה עשרה טפחים, הרי זה כזורק ומניח באויר, ופטור. ואם נדבקה למטה מעשרה טפחים, שהוא אויר רשות הרבים, הרי זה כזורק בארץ, וחייב.⁽¹⁰⁾

והזורק בארץ ארבע אמות, הרי זה חייב.

הרי למדנו שמלאכת העברת ארבע אמות ברשות הרבים, מלאכה היא.

זרק או העביר ארבע אמות ברשות הרבים, מנלן דמחייב?

אמר רבי יאשיה: לכך חייב הזורק ארבע אמות ברשות הרבים, משום שכן אורגי היריעות לכיסוי המשכן, זורקין את מחטיהן זה לזה.⁽¹¹⁾

לדינא, אם אב הוא או תולדה.⁽⁷⁾ אלא, הך, מלאכת הוצאה, דהואי במשכן חשיבא [שהיתה מלאכה חשובה במשכן], קרי לה "אב".

ואילו הך, מלאכת הכנסה, דלא הואי במשכן חשיבא [שלא היתה מלאכה חשובה במשכן], לא קרי לה אב.⁽⁸⁾

אי נמי, הך, הוצאה, דכתיבא בקרא וכמבואר לעיל, קרי לה אב, והאי, מלאכת הכנסה, דלא כתיבא, קרי לה תולדה.⁽⁹⁾

עוד מבארת הגמרא את מקורה של תולדת הוצאה אחרת:

והא דתנן לקמן: הזורק דבילה שמינה וכיוצא בה ארבע אמות ברשות הרבים, ונחה הדבילה באופן שנדבקה בכותל אשר פניו ברשות הרבים. הרי, אם נדבקה הדבילה

מיחייב.

7. נתבאר על פי הרמב"ן. וראה שם, שאף לרבנן טעם הדבר שזה אב וזה תולדה הוא משום הטעם המבואר כאן, רק, שלרבנן יש בזה נפקא מינה לדינא, ואילו לרבי אליעזר, לא.

8. א. ראה גירסאות נוספות ופירושן, בדברי התוספות כאן ובבבא קמא ב א.

ב. כתב תוספות הרא"ש: הוצאה היתה חשובה במשכן, לפי שהיו מוציאים הנדבות מביתם להביאם ביד הגזבר, והוצאתן חשובה יותר מהכנסת הקרשים מקרקע לעגלה. וכן "מושט" לא חשיבא [ומשום כך תולדה היא, ולא אב]. ומיהו ראה בהערה 3 בשם הר"ח, דכשם שישראל היו מוציאים מביתם, כך הגזברים היו מכניסים.

9. בגמרא בבא קמא ב א, מתבאר ככל הכתוב כאן, על כל האבות והתולדות של שבת, מלבד ה"אי נמי", שאינו כתוב שם. והוא אכן אינו שייך בכל האבות והתולדות, מאחר שהאבות אף הם אינם כתובים, וכולם ממשכן נלמדים. וזו היא כוונת התוספות שכתבו "הך לישנא לא איצטריך אלא משום הוצאה".

10. תוספת ביאור בלשון המשנה ראה בשפת אמת על המשנה לקמן ק א, הובא בהערות שם. ועיין ברש"י, שכתב על "כזורק בארץ": דאויר רשות הרבים, הוא, וחייב. וכיון שאויר רשות הרבים, ונח בכל דהו, מיחייב. ורשותא לנפשיה לא הוי, לא כרמלית ולא מקום פטור, הואיל ובפניו נח, ולא נח בראשו שיהא מקום מסויים.

11. אף הכנסה היתה במשכן, כשהטעינו את הקרשים מרשות הרבים לעגלה כמבואר לעיל

ומקשה הגמרא: **אורגין, מחטין למה להו?** הרי אין דרך מלאכת אריגת יריעות במחטים!?

אלא, כך צריך לומר: **שכן תופרי יריעות** (12) שבמשכן היו זורקין מחטיהן זה לזה.

אך עדיין מקשה הגמרא: זאת מנין לנו? **ודילמא, גבי הדדי הו יתבי** [שמא יושבים היו זה ליד זה בתוך אמה אחת, ואין צריכים לזרוק אלא להושיט!]? (13)

ומשנינן: אי אפשר שישבו זה ליד זה, כי **מטו הדדי במחטין** [עלולים לפגוע זה בזה במחטיהן] כאשר מותחים הם את החוט שהמחט בראשו.

ואכתי מקשינן: **ודילמא**, אם כי לא היו יושבים סמוכים ממש זה לזה, שמא **בתוך ארבע** אמות **הוי יתבי** [שמא בתוך ארבע

אמות היו יושבים], ואין כאן זריקת ארבע אמות!?

אלא, אמר רב חסדא: **שכן אורגי** (14) **יריעות** זורקין **בוכיאר** [כלי שקנה של ערב נתון בו, שזורקין בין שני דופני חוטי השתי של היריעה] **ביריעה** שהיתה היא עצמה רחבה ארבע אמות, (15) וכשהיה זורקה מצידה האחד של היריעה לצידה השני, הרי העביר ארבע אמות.

ומקשינן: **והלוא אגדו בידו?** כלומר, כשהיה זורק את הבוכיאר למרחק ארבע אמות, הרי עומד הוא עצמו בתחילת ארבעת האמות, ושם מחזיק הוא בידו את חוט הערב שאינו מתנתק מן הבוכיאר, ואין זו העברת ארבע אמות!?

ומשנינן: מכל מקום, מצינו העברת ארבע אמות בזריקת הבוכיאר בלא שיחזיק בידו

אלו היו עושים את מעשה הרוקם שהיה ביריעות. ותמה הרש"ש: הרי "מעשה רוקם" לא היה ביריעות, כי ביריעות התחונות כתיב "מעשה חושב", ואילו ביריעות העזים לא כתיב מאומה. ולמה לא פירש שהכוונה היא למה שאמרה תורה "וחברת את חמש היריעות לבד, ואת שש היריעות לבד"? ראה עוד שם.

13. נתבאר על פי רש"י.

14. כן צריך לומר, וכן הוא בש"ס ונציה דפוס ראשון.

15. כדכתיב [שמות כו ב]: "אורך היריעה האחת שמונה ועשרים באמה, ורוחב ארבע באמה היריעה האחת", כן נראה לפרש. [וראה הערה בהמשך העניין].

מט ב. ומכל מקום, הוצרכה הגמרא לעיל לומר בזה סברא, ולא די במה שהיה במשכן, והיינו משום שהוצאה מלאכה גרועה היא, ואין די לחייב עליה אף אם היתה במשכן, ורק משום שהיא תולדה של מלאכת הוצאה משום הסברא ד"מה לי עיולי מה לי אפוקי", מועיל מה שהיה במשכן לחייבו. ובסברא לבד אין די, כי אף תולדות מלאכת ההוצאה צריך שיהיו במשכן, כיון שמלאכה גרועה היא.

ואם כן קשה, מה בכך שמלאכת העברת ארבע אמות היתה במשכן, מכל מקום, כיון שלא תיתכן בזה סברא לעשותה תולדה דהוצאה, אין לנו לחייב עליה! וראה מה שכתבו בזה התוספות לעיל ב א, ובתוספות כאן בד"ה הכנסה.

12. פירש רש"י: "מעשה רוקם", כלומר, תופרים

ואכתי מקשינן: ודילמא שלחופי הוו משלחפי. כלומר, שמא אכן היו יושבים זה ליד זה, אלא שהיה נמשך האחד לאחור והשני לפנים, כך שלא היה להם לחשוש מפגיעה זה בזה?! (19)

ותו קשה: מי שאילי מהדדי [וכי היו שואלים כלי מלאכה זה מזה]?!?

והתניא (20) לורא [שם חכם]: "איש איש ממלאכתו אשר המה עושים", ממלאכתו הוא עושה, ואינו עושה ממלאכת חברו, שכולם מוכנים בכלי אומנותם, ולא הוצרכו לישראל.

ותו קשה: אכן מצינו זריקת ארבע אמות במשכן, ומשום כך חייב הוא. אך מעביר ארבע אמות ברשות הרבים, מנלן דמחייב [מנין שהוא חייב] והרי במשכן לא היו מעבירים אלא זורקים!?

אלא, כל ארבע אמות ברשות הרבים, גמרא גמירי לה [קבלה היא בידינו]. (21)

חוט הקשור לבוכיאר, והוא בניסכא בתרא [באריגת (16) חוט הערב האחרון שביריעה], כי אז הקנה נשמט מהחוט והבוכיאר נופל בסוף ארבעת האמות. (17)

ואכתי מקשינן: והא ב"מקום פטור" קאזלי, הרי אין העברת הבוכיאר דרך דופני היריעה חשובה העברה ברשות הרבים, כי בין דופני היריעה אין זה רשות הרבים אלא "מקום פטור"?! (18)

אלא, שכן אורגני יריעות זורקין בוכיאר לשואליהן, כשהיה לאחד שנים והווקק אחד מאורגי היריעות לשאול ממנו את שלו היה זורקו לו.

ומקשינן: ודילמא גבי הדדי הוו יתבי [שמא יושבים היו זה ליד זה]?!?

ומשינן: אי אפשר שישבו סמוכים זה לזה, כי מוטו אהדדי בחפת [בשפת היריעה], כלומר, אם יושבים היו זה ליד זה, מגיעים ידו של זה בשל זה בשפת היריעה כשמותחים חוט הערב.

המאירי: הרי תוך דופני היריעה מקום פטור הוא, שאין רחבן ארבעה.

19. כתבו התוספות: הכי נמי הוה מצי למפרך "דילמא בתוך ארבע אמות הוו יתבי".

20. מסתבר שצריך לומר "והתני".

21. בתוספות לעיל ה ב ד"ה בשלמא, נראה שהיו גורסים בגמרא "הלכתא גמירי לה". והמאירי הביא שתי גירסאות אלו, ופירשם:

גמרא גמירי לה: כל העברת ארבע אמות ברשות הרבים, וכל זריקה קבלה היתה בידם להיות תולדת הוצאה, ואף ההושטה אף על פי

16. "ניסכא", לשון אריגה הוא, וכמו [לעיל עג א] "המיסך".

17. כתב "חזון איש" [סב א]: הוציא דלעת ארוכה לרשות הרבים, וראשה השני עדיין בידו ברשות היחיד, ובדרך הוצאתו שברה והניח חציה השבור ברשות הרבים, חשיב הנחה, אף על גב דבהיותה ברשות הרבים עדיין היתה אגדה בפנים, ודבר זה מפורש בסוגיין "בניסכא בתרא".

18. כתב רש"י: והא במקום פטור אזלא, בין דופני היריעה, ואין זה רשות הרבים אלא "מקום פטור" שאין רחב ארבעה. וכן הוא לשון

ומפוזרים היו העצים, ואותו אדם מעמר
[אוסף] הוה, ועל כך נתחייב. (22)

שואלת הגמרא: **למאי נפקא מינה** לנו לידע
מה היה עווננו של מקושש, והרי מה שהיה
היה?!

ומפרשת: **לכדרב! דאמר רב, מצאתי מגלת
סתרים** (23) **בי רבי חייא, וכתוב ביה:** (24)
**איסי בן יהודה אומר: אבות מלאכות
ארבעים חפר אחת, ואינו חייב אלא אחת.**
וסבורה היתה הגמרא לפרש, שאם עשה את
כולן בהעלם אחד, ששכח את איסורן של כל
מלאכות השבת, ועשה את כולן מבלי שנודע
לו בינתיים, אינו חייב אלא חטאת אחת (25)
[ולבסוף מפרשת הגמרא באופן אחר,

אמר רב יהודה אמר שמואל: כתיב [במדבר
טו לב] **”ויהיו בני ישראל במדבר, וימצאו
איש מקושש עצים ביום השבת. ויאמר ה’
אל משה, מות יומת האיש, רגום אותו
באבנים כל העדה מחוץ למחנה”.** ומפרש
שמואל מה היתה המלאכה שעשה אותו
אדם ונתחייב עליה סקילה:

**מקושש לא תלש את העצים ולא אספם,
אלא מעביר את העצים ארבע אמות ברשות
הרבים, הוה.**

במתניתא תנא [בברייתא שנינו]: **תולש הוה
המקושש, ועל כך נתחייב.**

רב אחא ברבי יעקב אמר: תלושים

כדארמין [לעיל עג ב] **”האי מאן דכניף מלחא
[ממלחתא, שצבר מלח ממשרפות מים] חייב
משום מעמר”.** ותמה **המנחת חינוך** [”מוסך
השבת” מלאכת מעמר ד”ה ומבואר], למה
הוצרך רש”י להביא מימרא זו, והרי משנה
שלימה היא לעיל עג א, שהמעמר חייב?!
ותירץ, שכוננת רש”י להוכיח שיש עימור אפילו
בדבר שאינו אוכל, והראיה ממלח, שאינו אוכל
[ראה שם], וחייב על עימורו.

23. פירש רש”י לעיל ו ב: מגילת סתרים,
הסתירה, מפני שתורה שבעל פה לא ניתנה
לכתוב, וכששומעין דברי יחיד חדשים, שאינן
נשנין בבית המדרש, כותבין אותן שלא ישתכחו,
ומסתירין את המגילה. וראה מהר”ץ חיות שם.

24. צריך לומר **”בה”**, וכן הוא לעיל ז ב.

25. כתב רש”י בד”ה ואינו חייב אלא אחת: על
כרחיק לענין שוגג קאמר, ולחטאת. דבמיד תרי
קטלי לא מקטלי, ולהכי פריך **”והאנן תנן”.**

שהיתה במשכן ממין הוצאה היא ותולדה לה,
והוא שאמרו **”גמרא גמירי לה”.**

הלכתא גמירי לה: רצונו לומר הלכה למשה
מסיני, עד שפרשו מתוכה שהזורק או המעביר
והמוציא בהעלם אחד חייב שנים [כי מאחר
שהלכה למשה מסיני היא] אם כן דין **”אב”** לה.
אך אמנם, אף שמהתוספות נראה שהיו
גורסים **”הלכתא גמירי לה”**, מכל מקום הם
סוברים שהן העברת ארבע אמות ברשות הרבים
והן מושיט, תולדות הן, כמבואר בתוספות לעיל
ב א ד”ה פשט.

וראה **בחידושי הר”ן:** כל ארבע אמות
ברשות הרבים גמרא גמירי לה: לא כפשטה,
דאם כן, הויא לה אב בפני עצמה [כי **”גמרא
גמירי לה”** משמע שהלכה למשה מסיני היא],
ועוד, דאין עונשין מן הדין ולא מהלכה למשה
מסיני. אלא הכי קאמר: **”גמרא גמירי לה”**
למיהו בכלל מוציא, ותרווייהו, זריקה והעברה,
תולדות דמוציא נינהו.

22. כתב רש”י: תלושין ומפוזרין היו, ועמרן.

רב יהודה — פשיטא ליה, מכח פירושו במעשה המקושש, דמעביר ארבע אמות חייב סקילה, כי היא אינה מן המלאכות המסופקות אם חייב עליהן סקילה.

ומתניתא — פשיטא ליה מכח פירושה במעשה המקושש, דתולש חייב סקילה.

ורב אחא בר יעקב — פשיטא ליה, דמעמר חייב.

מר, אחד משלשתם, סבר: הא, אותה מלאכה שלדעתו נתחייב עליה המקושש, מיהת לא מספקא, בה אין ספק, אלא ודאי חייבים עליה סקילה. ומר, השני משלשתם, סבר: הא מיהת לא מספקא. וכן השלישי. (28)

תנו רבנן: מקושש שנסקל במדבר זה צלפחד. וכן הוא אומר [ומכאן הוא נלמד]: "ויהיו בני ישראל במדבר, וימצאו איש מקושש עצים ביום השבת". ולחלן, אצל בנות צלפחד כשדיברו לפני משה על ירושת אביהן, הוא אומר "אבינו מת במדבר [והוא לא היה בעדת קרח, כי בחטאו מת]".

מה לחלן, גבי "במדבר" האמור שם, צלפחד. אף כאן, גבי "במדבר" האמור במקושש, צלפחד, דברי רבי עקיבא.

אמר לו רבי יהודה בן בתירא: עקיבא! בין כך ובין כך, בין אם דברייך נכונים ובין אם לאו, אתה עתיד ליתן את הדין!

שהרי אם אכן כדברייך הוא, עתיד אתה

ומתבאר תוונת הגמרא דאמר "לכדרב".

ומקשינן עליה: חטאת אחת בלבד הוא שחייב, ותו לא?!

והתנן לקמן בפרק כלל גדול: אבות מלאכות ארבעים חסר אחת. ומפרטת שם המשנה את כולן —

והוינן בה: מנינא, למה לי [לשם מה נזכר המנין הכללי בתחילת המשנה]?!?

ואמר תירץ רבי יוחנן: לכך שנה התנא את המנין הכללי, כדי ללמד שאם עשאן כולן בהעלם אחת, חייב חטאת על כל אחת ואחת. ומלמד אותנו התנא, שסכום החטאות הכולל שיכול אדם להתחייב בהעלם אחד הוא ארבעים ותשע חטאות. אבל אם עשה אבות ותולדות בהעלם אחד, אינו מוסיף חטאת על התולדות.

וכשם שיש לדקדק דין זה מלשון המשנה, כך יש לדקדק דין זה מדברי איסי בן יהודה עצמו, שאמר "אבות מלאכות ארבעים חסר אחת". (26) הרי למדנו שחייב על כל אחת ואחת. ואיך אמר "ואינו חייב אלא אחת"?!?

אלא אימא, כך היא כוונת איסי בן יהודה: אינו חייב על אחת מהן. יש אחת מן המלאכות שאינו חייב עליה סקילה, (27) ואין אנו יודעים איזו מלאכה היא. ולענין זה נפקא מינה לידע מה עשה מקושש שחייבתו תורה סקילה עליו:

26. נתבאר על פי התוספות לעיל ו ב, ראה שם. על חטאת.

27. כן פירש רש"י, שאינו חייב עליו מיתה.

שיש בהן אחת שאינו נהרג עליה. וכן הכריחו

28. אריכות לשון גדולה היא בגמרא.

ליתן את הדין על שהתורה כיסתו לצלפחד, (29) ולא אמרה שהוא היה המקושש, ואילו אתה מגלה אותו.

ואם לאו כדבריך, גם עתיד אתה ליתן את הדין, על שאתה מוציא לעז על אותו צדיק [צלפחד] שמחלל שבת היה.

ומקשה הגמרא: האיך אמר רבי יהודה בן בתירה על רבי עקיבא שהוא מגלה מה שהסתירה תורה? ואלא הא גמר רבי עקיבא גזירה שזה [הרי בגזירה שזה למד רבי עקיבא כן], ואם כן אין זה מכוסה, אלא כמפורש הוא!?

ומשנינן: רבי יהודה בן בתירה גזירה שזה זו לא גמר [לא קיבלה מרבין], ואין אדם דן גזירה שזה מעצמו. (1)

שואלת הגמרא לדעת רבי יהודה: אלא, צלפחד עצמו, שאמרו עליו בנותיו "כי בחטאו מת", מהיבא חוה [מנין היה]?

כלומר, מה היה חטאו!?

ומשנינן: צלפחד מאותם שנאמר בהם [במדבר יד מד] "ויעפילו לעלות אל ראש ההר. ויכום ויכתום עד החרמה", חוה. (3)

מוסיפה הברייתא: כיוצא בדבר, כאותה תוכחה שאמר רבי יהודה בן בתירה לרבי עקיבא, אתה אומר: כתיב גבי מרים ואהרן שדיברו לשון הרע במשה, על אודות האשה הכושית אשר לקח, "ויחר אף ה' בם וילך", מלמד הכתוב שכלל גם את אהרן יחד עם מרים שנצטרעה, בחרון אף ה', שאף אהרן נצטרע על אותו לשון הרע שדיברו במשה, דברי רבי עקיבא.

אמר לו רבי יהודה בן בתירה לרבי עקיבא: עקיבא! בין כך ובין כך [בין אם אכן כדבריך כן הוא, ובין אם לאו], אתה עתיד ליתן את הדין:

כי אם כדבריך, הרי התורה כסתו לאהרן,

29. או אפשר הכוונה היא "כיסתו" למקושש.

1. הקשו התוספות: יקבל רבי יהודה בן בתירה גזירה שזה זו מרבי עקיבא, שהוא ודאי קיבלה מרבין! ותירצו: "היה להם בקבלה, מנין גזירות שוות שבכל התורה, וזו היתה יתירה על החשבון, לפיכך לא קיבלה".

2. כתב המהרש"א: משמע ליה לתלמודא דלא בא הכתוב לסתום אלא לפרש, דהיינו בחטאו המפורש בקרא, ומשני דמ'ועפילו" היה, דמפורש בקרא "ויעפילו לעלות, ויכום ויכתום עד החרמה".

3. כתב רש"י: שלא הרשיע כל כך בחילול שבת. והמהרש"ל הגיה: "בחילול השם". ולכאורה

כוונת רש"י היא לפרש מה שאמר רבי יהודה בן בתירה "אתה מוציא לעז על אותו צדיק", והרי אף הוא אינו אומר שצדיק היה, ולזה פירש רש"י, שאין רשע זה כרשע זה.

אבל השפת אמת אינו מבין כן דברי רש"י, ולדעתו, כוונתו היא ליישב מה שקשה: אף אם מן המעפילים היה, מכל מקום הרי התורה כיסתו והוא מגלה! ולזה פירש רש"י: כיון שכבר כתבה התורה "כי בחטאו מת" והוא לא הרשיע כל כך, אם כן הרי זה כמפורש. וכתב להקשות על זה: הרי "חטאו" משמע שוגג, ואילו הוא היה מזיד. וה"שפת אמת" עצמו כתב לפרש, כיון דמעפילים רבים היו, אין ראייה ממה שלא פירשה התורה את שמותיהם, ואינו בכלל "כיסתה תורה".